

annonser

OSLO KIN
ALLTID NYE FOSLO KIN
ALLTID NYE F

ANALYSEN

I Analysen diskuteres premiereaktuell norsk film med analytisk innfallsvinkel og faglig blikk. Målet er å tilby filmskaperne en grundigere tilbakemelding på deres arbeid enn det den generelle filmkritikken gjør i dag, og samtidig berike publikums opplevelse og forståelse av norsk film.

Thor Joachim Haga (f. 1977) er Cand.Philol. i medievitenskap fra Universitetet i Oslo. Frilanser i TV-bransjen og internasjonal filmjournalistikk med særlig fokus på filmmusikk.

MØRKE SJELER 2010

» [Filmside på Montages](#)

TITTEL

Mørke sjeler

PRODUKSJONSLAND

Norge

PREMIEREDATO

14.01.11

REGI

César Ducasse
Mathieu Peteul

MANUS

César Ducasse
Mathieu Peteul

Analysen: Mørke Sjeler (2011)

Av **Thor Joachim Haga**, 5. oktober 2011

Denne analysen er skrevet i etterkant av filmens videorelease.

Satirisk lavbudsjettsgrøsser om olje-zombier i Norge høres unektelig ut som et fantastisk konsept, men det viser seg at den ofte belager seg mer på standardiserte, internasjonale sjangerkonvensjoner enn å tilpasse seg norsk kultur og væremåte generelt. Da må man spørre seg hvor rimelig man bør være i sin kritikk, og om man kan tillate seg å etterspørre noen justeringer som sannsynligvis hadde hevet den til kultstatus også her i landet?

Litt kontekst først. **Mørke Sjeler** er hjertebarnet til de to unge franskmennene **César Ducasse** og **Mathieu Péteul** og er etter det jeg har forstått produsert uten offentlig støtte her til lands. Den tok det lille crewet hele tre år å ferdigstille på grunn av pengemangel og logistikk, noe som må ha ført til et kontinuitetsmessig mareritt. Så her skorter definitivt ikke på sjel og lidenskap (no pun intended). Spørsmålet blir selvfølgelig hvilke konsekvenser det har fått for det endelige uttrykket, og om produksjonsvilkårene bør føre til at man gir dem en velvillig *carte blanche* i kritikkssammenheng. Jeg synes vel strengt tatt ikke det. Det var i hvert fall ingen som tok hensyn til det da filmen ble lansert på DVD og Blu-Ray nylig. Den fikk svært jevne til dårlige anmeldelser i dagspressen. Jeg synes derimot at slakt blir altfor lettvinnt og dessuten ganske ufortjent. Nei, det er mer interessant å lese den som en sammenlikning mellom det som sannsynligvis har vært filmskaperens intensjon og det som faller litt gjennom; stedene man kunne gjort noen små (gratis) justeringer for å kommuniserere intensjonen bedre.

I enkelhet handler filmen om en gruppe mennesker som blir jaget rundt av psykopatiske fabrikkarbeidere i oransje overaller og munnbind, får drillet hull inn i hodet og begynner etterhvert å blø olje fra samtlige kroppsåpninger. Morten Ravn (**Morten Rudå**), den middelaldrende faren til et av ofrene, er ikke fornøyd med etterforskningen ledet av Richard Askestad (**Kyrre Haugen Sydness**) og tar derfor selv på seg rollen som privatdetektiv. Som selvsagt leder ham inn i farlige farvann i og rundt Oslo sentrum. Det er en slags blanding av slasher-, splatter-, zombie- og virusfilm i én, men hovedsakelig i et lavmælt formspråk uten de store krumspringene. Lite flashy MTV-klipping, for å si det sånn. Den er en tydelig referanse til sjangerfilmene fra 70- og tidlig 80-tall. Tonemessig befinner

PRODUSERT AV

César Ducasse

Maria Havig-Gjelseth

Mathieu Peteul

PRODUKSJONSSKAP

Addict Films

SKUESPILLERE

Henrik Scheele

Ida Elise Broch

Jan Hårstad

Johanna Gustavsson

Karl Sundby

Kyrre Haugen Sydness

Marianne Rødje

Morten Rudå

FOTO

César Ducasse

Mathieu Peteul

KLIPP

César Ducasse

Mathieu Peteul

MUSIKK

Wojciech Golczewski

den seg et sted mellom komedie, satire og ren skrekk, men jeg skal komme tilbake til akkurat dette aspektet litt senere.

Først vil jeg bare trekke frem en helt formidabel åpningssekvens som fikk meg til å tro at jeg virkelig skulle bivåne noe stort. Vi følger unge Johanna (**Johanna Gustavsson**) mens hun først chatter på PC'en og deretter tar seg en lang joggetur gjennom sentrum via T-banen og inn i marka. Ingen dialog. Det kryssklippes mellom hennes tur og selve tittelsekvensen som består av hvit skrift på en kanvas av flytende olje og blod. Komponist **Wojciech Golczewski**s nydelige musikk er en slags referanse til **Christopher Young**s banebrytende **Hellraiser** (1987) eller kanskje navnebror **Wojciech Kilar**s **Dracula** (1992) – mørkt og urovekkende, men samtidig delikat og romantisk. Den understreker både Johannas livsglede og sensualitet, men også det uunngåelige. For i skogen venter naturligvis oljemorderen, og det blir en håpløs kamp mot både ham og elementene. I tillegg til klipp og musikk, fotograferes scenen i et svært realistisk lys. Det er ikke mørkt. Tvert i mot er skogen badet i formiddagslys og gir den en fargerik, eksotisk, nesten eventyraktig kvalitet. Som selvsagt gjør kontrasten til de grusomme handlingene enda tydeligere. Det er noe ekstra urovekkende når du får et **Fredag den 13.**-element satt inn i nære omgivelser som marka, T-banen og Fagerborg (forøvrig mitt eget nabolag).

Men det er fra dette tidspunktet filmen kommer til å veksle mellom latterlige, internasjonale konvensjonsreferanser og mer originale og engasjerende scenarier.

Del denne artikkelen

<http://montages.no/41563>

[Tips andre på Twitter](#)

[Del artikkelen på Facebook](#)

Stikkord

[Analysen](#)

[Cesar Ducasse](#)

[Kyrre Haugen Sydness](#)

[Mathieu Peteul](#)

[Morten Rudå](#)

[Mørke Sjeler](#)

[Skrekkfilm](#)

[zombier](#)

Følg Montages

[Twitter](#)

[Facebook](#)

[YouTube](#)

[Vimeo](#)

[RSS](#)

Let's do it like they do on TV!

De to sentrale karakterene etableres tidlig, men med svært ulik suksess. Som filmskaperne selv sier i ekstramaterialet på DVD'en, er Morten Ravn i Morten Rudås tolkning ment å være den typiske anti-helten; en middelaldrende, litt stusselig alenefar som er musikk lærer på Barrat-Due. Dette grepet kjenner vi selvsagt igjen i Hitchcock og Spielberg – hverdagsmennesket som reiser seg mot overmenneskelige utfordringer. Slik sett er det både godt castet og forsåvidt godt spilt også, selv om jeg gjerne skulle ha plantet enda flere ressurssterke elementer i hans skikkelse utover musikk lærerjobben. Rudå har ingen erfaring som hovedrolleinnehaver i en spillefilm og gir dermed rollen en mer naturalistisk, mindre "spillete" stil. Han vakler imidlertid noe mer når det skal fremvises ekstra sterke følelser i et par viktige scener. Jeg kommer tilbake til en av dem under.

Morten Rudå som bekymret far og anti-helt

En karakter som ikke kjøpes fullt så lett er kriminaletterforsker Askestad i Kyrre Haugen Sydness skikkelse. Her får du alle CSI-klisjéene. Åstedet i marka markeres med politibånd, mens vitner står rett utenfor og blir avhørt. Askestad selv er på telefonen for å fortelle sin kone(?) om bruksanvisningen til et eller annet teknisk apparat, og er selvsagt altfor blasert til å bry seg om den døde kvinnen bak ham. Han er dessuten kledd i full skjorte og dress, akkurat "sånn som du ser på TV"; senere går han fordøndre meg rundt i frakk også. Det er nå jeg skjønner at de to franske filmkompisene har valgt å drite fullstendig i hva som er naturlig prosedyre i norsk sammenheng og heller gå for de amerikaniserte konvensjonene. OK, det er greit. Det gjør den kanskje mer tilgjengelig på et internasjonalt marked, men det

føles så vanvittig unaturlig i norsk sammenheng at du blir dratt rett ut av fiksjonen og bare må le. Jeg tror ikke de angivelige satire- eller komedieelementene som filmskaperne ønsket seg befinner seg her.

Det samme gjelder telefonsamtalen mellom Ravn og Askestad. Sistnevnte ringer og sier non-chalant “Vi har funnet liket av din datter i skogen. Beklager så mye” som om det dreide seg om et jobbavslag. Det er så latterlig at det nesten *må* dreie seg om et bevisst humoristisk innslag i dette tilfellet. Eller? Det er ikke alltid lett å bli klok på. Sykehus-scenen er et annet godt eksempel. Ravns datter Johanna er lagt inn på sykehus etter hun åpenbart ikke er død allikevel. Legen legger ut medisinske termer i det vide og det brede mens både han og Askestad stirrer gjennom observasjonsvinduet (finnes det mange slike i Norge?), før han selvsagt simplifiserer for at menigmann skal forstå. Morten Ravn går opp til Askestad for å spørre hvordan etterforskningen går. Han vil gjerne ha fortgang fordi drapsmannen er “en jævla drittsekk, liksom”. Det er hysterisk morsom dialog, presentert uten særlig innlevelse av noen parter, og høres nærmest ut som noen leser undertekstene på en episode av en gjennomsnittlig amerikansk krimserie. Jeg stiller meg igjen undrende til om camp-faktoren er intendert her.

Etterforsker Askestad i Kyrre Haugen Sydness skikkelse

La meg nevne et par andre scener som forsterker dette inntrykket. Du har briefingen på politihuset, presentert på overhead foran et kobbel etterforskere, akkurat sånn som man gjør det i FBI. Askestad sitter på bakerste rad og flørter med en annen politibetjent. Han er ikke spesielt interessert i briefingen, og blir da også irrettesatt av avdelingslederen som om han var en hvilken som helst skolegutt. Du har scenen med den prostituerte og oljemorderen. Her skal vi altså både kjøpe det faktum at det dreier seg om en smellvakker norsk gateprostituert og at hun velvillig tar “jobben” med en svær, mystisk fyr i oransje arbeidshyre og munnbind uten å så mye som å stille spørsmålstegn ved situasjonen. Du har sykepleieren som går inn i en skummel, mørk sykehusgang uten å forsøke å skru på lyset en gang. Du har Askestad som den motvillige etterforskeren som ikke har særlig tro på Ravns egne funn. Og du har ikke minst uteliggeren (**Karl Sundby**) som forteller bakgrunnshistorien om dykkere på en oljerigg i Nordsjøen som støter på et eller annet mystisk i dypet som de tar med seg til fastlandet. Maken til overspilling har jeg knapt sett – Sundby er så overtydelig “rar” og overdreven at du skulle tro han befant seg på de skrå bredder, ikke på et filmlerrett.

Det er helt OK å lene seg på sjangerkonvensjoner på denne måten, men det virker ikke som om det er tatt noe hensyn til norsk kultur og væremåte; ingen forsøk på å tilpasse historien til omgivelsene den er satt i. Det synes jeg er merkelig. Her beveger vi oss også inn på punktet jeg nevnte innledningvis – usikkerheten omkring filmens tone.

Hvor intendert er toneforvirringen?

Filmskaperne sier selv at det er mye satire og humor i filmen. Den er ikke ment så mye som en spesifikk sosial kommentar om norsk oljerikdom, men mer generelt om verdens oljeavhengighet. Dette speiles i det faktum at selv om oljen er

antagonist, gjennomsyrrer den også hverdagen vår. Ravn fyller bensin på bilen og dekker leiligheten sin i plast for at ikke Johannas stadige oljeoppkast skal ødelegge inventaret. Det kjøper jeg glatt. Problemet oppstår når jeg skal forsøke å kartlegge hva som er intendert og ikke-intendert humor innen dette paradigmet.

Det kan virke som om Ravns forsøk på å føre et normalt hverdagsliv med datteren, som i all hovedsak er en grønnsak, er ment humoristisk. Han går tur med henne i parken, prøver å holde henne oppreist når venninnen er på besøk (men mislykkes i beste slapstick-stil) eller fôrer henne med potetmos. Du har også den latterlige debatten på bilradioen, stemmesatt av **Espen Eckbo** i overdreven Bergensdialekt, som åpenbart er et humoristisk innslag (som riktignok trekkes ut litt lenge) og du har et par blodige splattersekvenser. Men så har du også en sekvens mot slutten, i det Ravn inntar fabrikken bestående utelukkende av konverterte oljemordere. Han overhører en gruppe av dem som plutselig begynner å diskutere seg imellom – tilsynelatende rasjonelt – om hvor effektive deres respektive driller er, blant annet en med nordlandsdialekt som sammenligner den med “pikken sin”. Dette virker også som et humoristisk innslag, men gjør mye mer harme enn godt. De undergraver på denne måten sin egen antagonist, for plutselig er de altså ikke zombier lenger, men rasjonelle gærninger?

Resultatet er at det oppstår en toneforvirring mellom det de selv sannsynligvis har intendert som morsomt, det som er ufrivillig morsomt (jf. sjangerreferansene over) og det som er ment å være effektiv skrekkfilm-estetikk der vi skal sympatisere og agere med karakterene; hvor vi skal føle at de er i genuin, ekte fare. Det er synd, fordi en del momenter i sistnevnte kategori er faktisk svært gode.

Oljemorder uten munnbind for anledningen

Inspirerte øyeblikk

Jeg har allerede nevnt åpningssekvensen. Det andre angrepet er også meget godt utført, rent filmteknisk. Et ungt par blir iaktatt og overfalt ved et veiarbeidsområde, og kameraet blir flere ganger fullstendig subjektivt (først med oljemorderen, deretter med ofrene), både når det rister mens vedkommende får drillet hull gjennom kraniet og senere når de dumpes ned i et hull. De fortsetter imidlertid å “se” morderens ben også etter deres angivelige død, og dermed antydes det kanskje at de nå har blitt livløse, men bevisste zombier i stedet. Artig, visceral effekt. I en annen scene følger vi en av oljemordernes hender mens han forbereder og pusser drillvåpenet sitt, en fin måte å etablere både hvor systematiske og deterministiske angrepene ser ut til å være. Et tredje eksempel er den gamle mannen som åpenbart styrer hele apokalypsen med jernhånd; han dukker opp med hjernesugende beholdere hver gang noen dør, tonesatt til gamle og sprakende jazzplater. Han blir dermed en original **MacGuffin** som tilfører de hjernetomme morderne et slags dystert, menneskelig ansikt. Et fjerde interessant moment er det faktum at zombie-elementet ikke introduseres før godt over en time ut i fortellingen. Frem til da har de kun opptrådt som grønnsaker, men nå blir de altså aktive mordere som konverterer sine nye ofre med rennende olje. Fin tilbakeholdenhet av sjangerkonvensjon her. Endelig er det også en del stemningsfulle innstillinger, som for eksempel kjøreturen gjennom et regntungt Oslo eller den **Nightmare on Elm Street**-aktige finalen i fabrikklokalet.

Det er her mye av frustrasjonen for undertegnede ligger. Kultpotensialet ligger hele tiden og vaker i overflaten, men så dykkes det altfor ofte ned i totalt unødvendige og non-chalante manuselementer. Det er frustrerende fordi det kunne vært unngått med noen små, enkle grep som ikke hadde kostet en eneste ekstra krone: Fjern de støvete, amerikaniserte krimkonvensjonene som overhodet ikke har grobunn i norsk sammenheng, portrettér en sliten, østeuropeisk prostituert i stedet, og la henne sette seg inn en bil med oljemorderen i silhouett, regissér *ned* Karl Sundby, la sykepleieren skru på lyset i gangen før hun sjekker den ut (og bad den heller i et grelt sykehuslys for stemning) og så videre. Og ikke minst – gjør tonen mye enklere å fange! Da unngår du at man tilskriver noen elementer en tone de ikke skal ha, og motsatt. Bare noen helt enkle forslag som ville fått meg til å kjøpe filmen mye lettere.

Jeg forstår det slik at den har høstet en del priser på mindre nisjefestivaler rundt omkring i verden, og det skjønner jeg godt – jeg tror som sagt den har lettere for å nå gjennom på et internasjonalt sjangermarked enn den har i Norge. Det er kanonbra at det lages zombie- og virusfilmer av denne typen her til lands, og at det finnes pasjonerte filmskapere som vil bruke sine tårer, svette og blod gjennom tre lange år for å ferdigstille dem. Jeg skulle bare ønsket den var hakket mer gjennomført og gjennomtenkt – og ikke minst enda mer tilpasset norsk kultur.

[Recommander](#) 7 personnes recommandent ça. Soyez le premier parmi vos amis.

[Recommander](#) 7 personnes recommandent ça. Soyez le premier parmi vos amis.

Flere analyser:

Analysen: Mørke Sjeler (2011)

LES OGSÅ:

Filmfrelst #35:
Vampyrer! [9]

Trailer: Fritt vilt III [2]

Analysen: Mennesker i
solen (2011) [4]

Analysen: Det akutte
menneske (2011) [1]

2 kommentarer

 [Skriv ut artikkelen](#)

Tore Andre sier:

6. oktober 2011 kl. 15:51

Kjempebra analyse! ER veldig enig i mye her om denne egentlig veldig (over)kompliserte filmen.

All ære til regissørene for å fullføre sitt hjertebarn, med alt hva økonomiske og praktiske problemer og utfordringer dette må ha medført! Men, nå er det da en gang slik at en film blir, og må bli, dømt for sitt ferdige resultat og dens helhet. Det er som kjent et filmatisk uttrykk som lyder "kill your darlings", noe som bør kunne sies om flere ting ved denne filmen.

Er helt enig i at det er diverse latterlige elementer og sider ved filmen som veldig lett kunne blitt justert, for slik å heve helhetsinntrykket betraktelig. Eksempler på dette er både manus, skuespillere og deres instruksjoner, samt logiske brister (innen fiksjonsuniverset og historien). Greit nok at man kan prøve å unngå det klassiske kommersielle fortellergrepet, men om man så prøver å fjerne seg fra dette ved å gjøre ting annerledes, ja så hjelper det jo lite at publikum ikke forstår og klarer å lese dette alternative fortellergrepet nettopp fordi det ikke kommuniseres bedre og mer forståelig. Det er videre ikke denne filmens særegne og alternative handling som irriterer og bør skjelles ut, denne er nemlig veldig morsomt og friskt annerledes tenkt!

Det kan godt være at en slakt ikke er rent fortjent, blant annet på grunn av de nevnte positive sidene ved filmen, som originalitet og en sprek historie. Det synes imidlertid som at filmen likevel altså "overser" og ikke selv ser dens svakheter med f.eks. latterlige manusreplikker som jeg meget sikkert tror faktisk ER såpass dårlig skrevet og slik ikke kan unnskyldes i ettertid med å ha vært ment humoristisk. Uansett; om man skal parodierte og/eller være morsom så går det ikke klart nok fram ved mange anledninger i filmen dessverre. Som publikummer føler man seg stakk dum, eller...man føler seg fordummet, noe som er frekt og latterlig gjort fra regissørenes side.

"Det kan virke som om Ravns forsøk på å føre et normalt hverdagsliv med datteren, som i all hovedsak er en grønnsak, er ment humoristisk. Han går tur med henne i parken, prøver å holde henne oppreist når venninnen er på besøk (men mislykkes i beste slapstick-stil) eller fører henne med potetmos."

Dette tror jeg ikke et sekund er ment som humoristisk, skjønt da i så fall i beste fall som tragikomisk da faren her klart oppfattes som trist desperat etter å "normalisere" datteren igjen.

Hvordan denne filmen så, av kjennere og skrekkentusiaster, har vunnet flere såkalte "priser" oppleves nærmest som uforklarlig. De som har gitt en slik pris må da etter min intelligens totalt ha oversett dens mange svakheter og bare rost dens friske og nytenkende sider, noe som vel er dårlig gjort da helheten er såpass svak?! At slik film som "Mørke Sjeler" lages er i utgangspunktet selvsagt kjempebra, skjønt inntil et visst punkt da...!

Sondre sier:

18. oktober 2011 kl. 14:30

Helt enig med denne analysen av en film som er mer kompleks enn den kan virke som.

Jeg vil likevel legge til at denne filmen, selv om den ble laget på film, bare har kostet en million kroner (dvs. det samme som det koster å lage en 30 sekunders reklamesnutt!)

Så derfor synes jeg at resultatet er forbløffende, og på tross av sine feil så var dette den eneste blant årets norske filmer som jeg hadde egentlig lyst til å se en gang til.

Din kommentar

Fullt navn (obligatorisk)

Epost (publiseres ikke) (obligatorisk)

Hjemmeside / blogg

Registrer kommentar

Enkel HTML er tillatt | [vis koder](#)

MONTAGES anbefaler

Eirik

Wallpapers favorittkinoer

Endelig en film som forstår 3D

Filmhistorie hver uke i «Torsdagsfilmen»

John Einar

Ny filmfestival i Oslo

INCEPTION Trailer - 50's Version!

Pina 3D

Kari Petronella

Grunner til å elske Star Trek #1

Grunner til å elske Star Trek #2

Grunner til å elske Star Trek #3

Karsten

Historien bak appen 110 Stories

Essayistic – samling dokumentaessayistiske videoer

Why are so many modern action movies terrible?

Lars Ole

Soundtracket til D

Alt av Catherine B

Kong Curling

Maria

Video-essays om film

Norske filmperler på Nasjonalbiblioteket

I New York går man på mikrokino

Martin

HowToBeARetronaut.com

Hoverboard nå!

Portal: No Escape

Sivert

Logikken til David Lynch: Lili

David Lynch og produktplassering

Men David Lynch liker det ikke

Thor Joachim

Torsdagsfilmen på Cinemateket

Suite fra The Chemical Brothers' Hanna

Verdens største platesamling

Trond

Filmbonanza tilba NRK

All of Hitchcock's c

DVD-tips: Senna

J'aime

Vous et 8,5 K autres personnes aimez ça.

✓ J'aime

Vous et 8,5 K autres personnes aimez ça.

©2011 **Montages.no** - vi som elsker film | Ansvarlige redaktører: **Karsten Meinich** og **Eirik Smidesang Slåen** | **Om Montages** | **RSS Nyhetsfeed**

Powered by **Wordpress** & **Martin Sivertsen**